

> Retouradres Postbus 1600 3800 BP Amersfoort

College van B&W van Gemeente Oss
T.a.v. J. Smulders en/of J.W. van Zoelen
Postbus 5
5340 BA Oss

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

Contactpersoon
Emil Uriot
T +31650089920
e.uriot@cultureelerfgoed.nl

Olonummer

Onze referentie
1297458B

Bijlagen
0

Datum 2 februari 2024
Betreft Preadvies gebiedsvisie hoornwerk Ravenstein t.b.v. bouw multifunctionele accommodatie

Naam Omgrachting.
Adres
Postcode/plaats Ravenstein
Gemeente/provincie Oss; Noord-Brabant;
Monumentnummer 32369

Naam Oever
Adres
Postcode/plaats Ravenstein
Gemeente/provincie Oss; Noord-Brabant;
Monumentnummer 32372

Geacht college,

Op 19 december 2023 vroeg u mij voorafgaand aan de aanvraag omgevingsvergunning monumenten te adviseren over de voorgenomen wijziging(en) van bovengenoemde monumenten. Het betreft de bouw van het gemeenschapshuis op het hoornwerk aan de zuidzijde van de stad, ook wel het bovenste hoornwerk genoemd. Ten behoeve van deze ontwikkeling is gewerkt aan een gebiedsvisie.

Advies

Met dit preadvies wordt gewezen op de gevolgen van het voorgestelde plan voor de monumentale waarden van het gebied en de vestingwerken (rijksbeschermd stadsgezicht en vestingwerken). Bij de beoordeling zijn de aanwijzingsbesluiten met de registeromschrijvingen betrokken. Daarnaast is kennis genomen van de relevante planstukken, de schouw op locatie en de overleggen d.d. 28-09-2023 en 19-12-2023. Tot slot is dit preadvies een reactie op het eerder gegeven advies d.d. 29-11-2022.

Een definitief oordeel over het plan kan pas gegeven worden nadat een definitieve omgevingsvergunningaanvraag is ingediend. Ik verzoek u om dit advies bij de verdere planontwikkeling te betrekken.

Naar aanleiding van de planstukken is het preadvies positief. Hieronder wordt het advies verder toegelicht.

- *Een verder verdiepte gebiedsvisie*
Aan de gebiedsvisie *Bovenste Hoornwerk Ravenstein. Gebiedsvisie en inrichtingsplan* is de afgelopen periode verder gewerkt. Doel is meer grip op en inzicht te krijgen in het gebied om zo de uitgangspunten te kaderen voor de nieuwe ontwikkelingen. Ook is gekeken hoe de som der delen meer kan zijn dan alleen de bouw van een gemeenschapshuis zelf. Kijkend naar de analyse en de huidige stand van de visie, zijn er goede en overtuigende stappen gezet. Men heeft het gebied geduid en geanalyseerd op basis van de vraag: wat is de betekenis van de open ruimte en wat er mee te doen? Kort en bondig: men doet er niets mee. Anders gezegd, de open ruimte blijft open (voor zover mogelijk) en wordt zo min mogelijk geroerd. Dit uitgangspunt is zowel landschappelijk, stedenbouwkundig als cultuurhistorisch te verdedigen. Het gebied werd en wordt gekenmerkt door tijdelijkheid. In vreedstijd werd er geakkerd, gerommeld, gewassen en wat dies meer zij. In oorlogstijd was het gebied onderdeel van defensieve doeleinden. Het *niet* bouwen of bezetten van het hoornwerk, zelfs na de vestingwet in 1874 is cultuurgoed geworden in de stad. Het stedenbouwkundig en bouwkundig open laten van de ruimte is in de gebiedsvisie verder gedetailleerd en becommentarieerd. De benoemde begrenzing van de functies en doeleinden (voorzet bestemmingsplan) zijn zowel programmatisch als cultuurhistorisch gemotiveerd. Genoemde gegevens zijn onder andere het grachtverloop en de overgang tussen bleek en hoornwerk. De exacte plaatsbepaling van de nieuw in te richten parkeerplaats (deze blijft functioneel behouden), het toekomstig gebouw en het groenplan wordt mede bepaald door archeologische inzichten en de analyse van historische kaarten. De locatie van de keel is hierin bepalend. Tot slot is de vorm en materialisering van de openbare ruimte en de leesbaarheid van de historische lijnen nog onderwerp van studie.
- *Meer dan bouwen alleen: een herinrichting van het gebied*
Een belangrijke voorwaarde voor de ontwikkeling is een integrerende basisgedachte die alle mogelijke scenario's en niveaus bindt en samenbrengt. Ook hierin is men verder gegaan in het onderzoek. Met andere woorden, men heeft voor het hele gebied een herinrichting voorzien die zowel tegemoet komt aan de historische logica als het toekomstig gebruik. Het blijft dus niet bij bouwen alleen. Hoewel het denken over de vorm van het gemeenschapshuis nog in ontwikkeling is evenals de toekomstige ontsluitingsweg vanaf de Maasdijk, zal deze dienend zijn aan de open ruimte en de historische betekenis van de plek. Dit geldt tevens voor de locatie en de hoofdvorm van het gebouw. Daarbij wordt het gebouw, zoals al eerder bedacht deels aardkundig aan het oog onttrokken door het opwerpen van een dijklichaam (talud). Dit past in de

traditie van het *niet* bouwen op het hoornwerk. Hoe het gebouw ten slotte bijdraagt aan de verbeelding van de vesting Ravenstein en het hoornwerk in het bijzonder gebied, is nog onderwerp van studie. Mogelijk kan het toekomstig gebouw bijdragen aan de betekenis van de Zuiderwaterlinie en de bijzondere positie van stad en het Land van Ravenstein.

- *Inzicht in de 'klare lijn'*

Er wordt nog archeologisch onderzoek gedaan naar de historische begrenzing van het bovenste hoornwerk en de Beneden Bleek. Of er daadwerkelijk iets wordt aangetroffen is nog niet bekend. Eventuele gegevens en inzichten moeten bijdragen aan de exacte begrenzing van de functies en de ruimtes, voor zover deze bestaan. Mogelijk ontstaat er inzicht in de 'klare lijn' van de voormalige militaire inrichting en betekenis van de plek. Deze kan verder sturend zijn in het definitieve ontwerp.

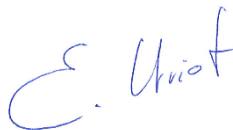
Conclusie

Gelet op het voorgaande is de conclusie dat het plan in basis voorstelbaar is. Het gebrek aan samenhang in de gebiedsvisie is door verdere analyse en onderzoek verder gedefinieerd en becommentarieerd. De keuzes als ook de samenhang overtuigen. De som der delen lijkt inderdaad meer te zijn dan 'slechts' een gebouw. Het doorontwikkelde en verder uitgewerkte plan wordt met belangstelling tegemoet gezien.

Vragen

Mocht u nog vragen hebben over de inhoud van dit advies, dan kunt u contact opnemen met de contactpersoon die in het briefhoofd vermeld staat.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,

Emil Uriot
Adviseur architectuurhistorie